

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)
Куявсько-Поморська Вища Школа (Бидгощ, Польща)
Мозирський державний педагогічний університет ім. І.П. Шамякіна (Мозир, Білорусь)
Вірменський державний педагогічний університет ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Слов'янськ, Україна)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ XV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(15–16 листопада 2018 р., м. Харків)

Харків
2018

Методологія сучасних наукових досліджень

УДК [37:001]«20»

ББК 74.00

У 45

*Затверджено вченою радою Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 8 від 18.12.2018 р.)*

М 54 Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць за результатами XV Міжнародної науково-практичної конференції (15–16 листопада 2018 р., м. Харків) / за заг. ред. Ю. Д. Брайчука та К. А. Юр'євої — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. — 165 с.

Мови видання: українська, англійська, вірменська, грузинська, російська.

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень вчених – докторантів, викладачів, учителів, вихователів, аспірантів – учасників XV Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 15–16 листопада 2018 г.) з України, Білорусі, Вірменії, Грузії, Китайської Народної Республіки.

Збірник призначений для наукових працівників, викладачів вищих навчальних закладів, учителів, вихователів. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст несуть автори.

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. Д. — головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Болбас В. С. — доктор педагогічних наук, професор Закладу освіти «Мозирський державний педагогічний університет імені І. П. Шамякіна» (Мозир, Білорусь)

Гриньова В. М. — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Гусєв В. А. — доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури ДНУ імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)

Карапєтян В. С. — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Криштоф С. Д. — заступник головного редактора, кандидат педагогічних наук, заступник директора Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування МОН України (Київ, Україна)

Марченко Т. М. — доктор філологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Бахмут, Україна)

Божко О. О. — голова студентського наукового товариства ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Вакуленко К. Р. — голова ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Трубчанінов М. А. — кандидат історичних наук, доцент, начальник наукової частини ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Шоповалова О. В. — начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Юр'єва К. А. — доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Янкович О. І. — доктор педагогічних наук, професор факультету суспільно-філологічних наук Куявсько-Поморської Вищої Школи (Бидгощ, Польща)

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2018

ЗМІСТ

Байбекова Н. Р. Емпатія як особистісна властивість психолога.	5
Белоус А. В. Основы исследования в первой стихотворной книге Д. С. Мережковского.	7
Бєляєва Т. М. Концепти «вбивство» та «смерть» у скандинавській культурі та їхня лексична репрезентація в контексті методології дослідження розвитку германських мов у історичному розрізі.	9
Білецька Н. М. Формування математичної компетентності учнів початкових класів засобами ігор у Новій Українській Школі.	12
Білецька С. А. Критерії оцінювання якості освіти майбутніх учителів початкової школи.	14
Го Іцзян. Підготовка музикантів-педагогів у Китаї наприкінці XX століття.	17
Гончаренко М. С. Проблемы современной методологии научных исследований и мировоззрения.	21
თვა გურგენიძე. რატომ არიდებენ თავს მასწავლებლები განმავითარებელ შეფასებას?	
Гургеніძე Т. А. Чому вчителі уникають еволюції?	25
Елисеенко А. П. Сборник статей «Озимь» в наследии Б. Садовского.	30
Жуков В. П. Особливості інтегрованого навчання школярів предметів мистецького циклу.	33
Иванова Л. Н., Борисенко М. А. Контент-анализ как метод исследования переживания расставания в юности.	36
Исмаїлова Л. В. Педагогический мониторинг в системе профессиональной подготовки будущего учителя.	39
Istomina R. F. Reflective teaching.	43
Karapetyan V. S., Amiraghyan M. G. The formation of future preschool educators' professional competences.	46
Карапетян В. С., Асмарян К. Ж., Малумян Т. З., Казарян М. З. Рабочая модель подготовительного этапа педагогической практики.	51
მაღონა ქებაძე. განათლების კერები საქართველოში	
Кебадзе М. Напрями розвитку освіти в Грузії.	56
Kobakhidze M. Psychological aspects of foreign (english) language teaching at the primary level.	62
Ковтун А. В. Музична освіта майбутніх учителів в умовах соціокультурних трансформацій: ідеї та досвід 90-х рр. XX ст.	68
Лаврушина Н. М. Борьба з дитячою безпритульністю в Україні у 20-30-х рр. XX ст.	72
Лиманська О. В., Барабаш О. В. До вивчення методологічних підходів у процесі викладання вибіркових хореографічних дисциплін.	76
Лугова Т. В. Підготовка іноземних студентів в Україні у другій половині XIX – на початку XX століття.	80
Лупаренко С. Є. Питання дитинства і формування дитини крізь призму культурологічного підходу.	84
Մալումյան Տ. Յ., Շարափետյան Վ. Ս. Ավագ նախադպրոցականների հոգևակն դրսևորումների փորձարարական հետազոտություն	
Малумян Т. З., Карапетян В. С. Экспериментальное изучение эмоциональных проявлений старших дошкольников.	88

*аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
старший викладач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя,
заступник декана з виховної роботи факультету мистецтв
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ПРЕДМЕТІВ МИСТЕЦЬКОГО ЦИКЛУ

Сучасна соціокультурна ситуація в Україні характеризується поширенням інтеграційних тенденцій у різних сферах діяльності, у тому числі в освіті. Процеси інтеграції відбуваються не тільки на рівні реформування системи освіти в цілому, але й глибоко проникають в усі її ланки.

Сучасна школа існує в умовах прискорення темпів навчання, збільшення обсягів інформації та обмеження часу для її засвоєння. З огляду на інформаційне перевантаження освітнього процесу, інтегроване навчання як спосіб оптимізації набуває особливого значення.

Особливість інтегрованого навчання предметів мистецького циклу полягає в інтеграції мистецьких знань та художньо-образних уявлень різних видів мистецтв навколо однієї теми. Такий підхід дає можливість збагатити естетичне сприйняття учнів навколишньої дійсності, розвинути їхнє асоціативне мислення, художньо-естетичний інтерес, допомагає їм усвідомити розмаїття відображення навколишньої дійсності та внутрішнього світу людини засобами різних видів мистецтв, дає змогу отримати цілісні знання.

Аналіз наукової літератури з порушеної проблеми дає підстави для висновку, що *інтегрований підхід в освіті* виходить із загальної об'єктивної цілісності світу й забезпечує: єдність життєдіяльності людини та її освіти; взаємозв'язок спадкових, соціальних та педагогічних факторів; цілісність особистості учня, його науково-педагогічного знання; єдність розвитку, виховання та навчання школяра; цілісність процесу навчання (взаємообумовленість його компонентів, єдність змістовної та процесуальної сторін навчання, міжпредметні зв'язки); взаємообумовленість теоретичної та практичної діяльності учня.

Аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури дав можливість виявити значні розбіжності у визначенні поняття «інтеграція». Це пояснюється тим, що

Методологія сучасних наукових досліджень

будь-яка наука виокремлює сукупність характерних ознак інтеграції притаманних певній галузі знань.

Розкриваючи особливості інтеграції як педагогічної категорії, науковці характеризують її як процес і результат взаємодії різних структурних елементів педагогічної системи. Такими елементами є цілі, зміст, методи, форми і засоби навчання, в результаті взаємодії яких відбувається зростання системності, ущільненості та узагальненості знань.

Інтеграція повинна мати чітко визначену мету, установлювати істотні зв'язки між елементами системи, водночас зберігаючи їхню своєрідність, у результаті чого виникає новий складний об'єкт.

Проведений аналіз поняття «інтеграція» у загальнонауковому і педагогічному аспектах дав можливість виявити такі його ключові ознаки: діалектичний взаємозв'язок з диференціацією, що виявляється у виокремленні та поєднанні в ціле диференційованих елементів і функцій системи на ґрунті спільної мети; наявність системоутворювальних зв'язків між елементами.

Інтегроване навчання школярів предметів мистецького циклу дозволяє активізувати їхню пізнавальну діяльність, підвищити інтерес до навчального матеріалу, актуалізувати наявні знання із суміжних дисциплін.

Особливість такого навчання полягає у використанні на уроці знань різних видів мистецтв та видів художньо-творчої діяльності навколо певної теми. При цьому слід прагнути, щоб поєднання різних видів мистецтв було гармонійним, щоб один вид мистецтва не домінував над іншим. У центрі уваги має бути художній образ, який можна висловити мовою будь-якого виду мистецтва.

Перевагою застосування інтегративного підходу до викладання предметів мистецького циклу є те, що завдяки сполученню знань та розкриттю художніх образів засобами різних видів мистецтв школярі цілісно сприймають картину світу, втілену в мистецтві. Поряд із цим учні набувають інтегративних знань, у них формується мобільність, тобто здатність швидко переносити знання та вміння з одного предмету в інший.

Слід зазначити, що інтегроване навчання нерідко ототожнюють з використанням міжпредметних зв'язків. Проте, ми підтримуємо думку вчених, які вважають, що ці поняття є близькими, але не тотожними.

Структура та зміст інтегрованого уроку визначається метою, завданнями, та способами діяльності. Ефективність такого уроку залежить від забезпечення відповідних педагогічних умов: стимулювання позитивно-активного ставлення школярів до засвоєння нових знань; використання інтерактивних методів навчання, проблемного викладу матеріалу; доцільне поєднання індивідуальної та групової форм роботи.

Реалізація інтегрованого навчання предметів мистецького циклу спрямовано на формування у школярів особистісних, функціональних та соціальних компетентностей.

Необхідність розв'язання проблеми підвищення ефективності навчання школярів предметів мистецького циклу вимагає звернення до перспективних, інноваційних типів організації навчальної діяльності в сучасній школі, до яких відносимо інтегроване навчання. Метою інтегрованого навчання предметів мистецького циклу є створення сприятливих умов для всебічного вивчення мистецьких понять, явищ та образів, формування в школярів комплексного мислення, інтегративних, мобільних знань, умінь та цілісного естетичного сприйняття.